

Startnotitie Scenario-onderzoek toekomstbestendig binnenzwemlandschap

Aanleiding

Op 21 november 2023 heeft de gemeenteraad van Berkelland de 'Sport- en Beweegvisie Berkelland 2033' vastgesteld, samen met de 'Uitvoeringsagenda Sportvastgoed 2033'. In deze beleidsstukken zijn ook de visie en doelen betrekking tot zwemmen en zwemwater in Berkelland opgenomen. We willen dat alle Berkellandse kinderen de mogelijkheid hebben – en worden aangemoedigd – om zwemlessen te volgen en deze zwemvaardigheid vast kunnen houden. Het uitgangspunt is dat geen enkel kind het basisonderwijs zonder zwemdiploma verlaat. Tevens hechten we veel waarde aan de maatschappelijke rol van de zwemsportvereniging, waar onder andere op hoog niveau waterpolo wordt beoefend. Bij de behandeling van de sport- en beweegvisie is door de raad een amendement ingediend met enkele uitgangspunten voor een vervolgonderzoek naar zwembaden.

Het komende scenario onderzoek gaat over het binnen zwemwater in Berkelland. Het totale zwemwaterlandschap van Berkelland ziet er als volgt uit. Berkelland telt vijf zwembaden, waarvan drie buitenbaden en twee binnenbaden, namelijk:

- Overdekt zwembad 't Timpke in Borculo (Stichting 't Timpke)
- Overdekt zwembad 't Spilbroek in Neede (Optisport)
- Buitenzwembad de Meene in Ruurlo (Stichting zwembad Ruurlo)
- Buitenzwembad 't Vinkennest in Eibergen (Optisport)
- Natuurzwembad Rekken (Stichting Natuurbad Rekken)

Zie bijlage 1 en 2 voor cijfers over deze zwembaden.

Scenario-onderzoek

Deze startnotitie gaat over een scenario-onderzoek naar het binnenzwemlandschap in Berkelland. De buitenzwembaden staan namelijk thans niet ter discussie. De twee binnenbaden verkeren in een verouderde staat en vereisen binnenkort aanzienlijk onderhoud – of zelfs vervanging – om operationeel te blijven. Indien er geen actie wordt ondernomen door de gemeente, zullen beide baden op termijn moeten sluiten.

Er moet daarom verder onderzoek naar diverse scenario's worden gedaan om een weloverwogen besluit te kunnen nemen over de toekomst van het overdekte zwemwaterlandschap in Berkelland. Dit onderzoek was oorspronkelijk gepland voor uitvoering in 2025, zodat de (nieuwe) gemeenteraad van Berkelland er in 2026 een besluit over zou kunnen nemen. Vanwege ontwikkelingen bij zwembad 't Timpke in het voorjaar van 2024, waarbij de accommodatie geconfronteerd wordt met aanzienlijke financiële uitdagingen en de gemeente het zwembad ondersteunt om het te behouden, wordt het onderzoek naar de verschillende scenario's vervroegd uitgevoerd. Daarna zal het onderzoek naar de mogelijkheden van een gemeentelijk sport- of vastgoedbedrijf plaatsvinden.

Doel

We willen komen tot een plan voor een toekomstbestendig overdekt zwembadenlandschap in Berkelland. In de eerste helft van 2025 moet er een voorkeursscenario worden gepresenteerd in een raadsvoorstel aan de gemeenteraad. Dit raadsvoorstel dient als een duidelijk startpunt voor de vervolgstappen die de gemeente zal nemen om tegen 2033 een toekomstbestendige situatie te bereiken. Het voorkeursscenario moet financieel doorgerekend zijn, inclusief zowel de incidentele als structurele financiële lasten die voortvloeien uit dit voorkeursscenario en bijhorende dekking. Het onderzoek naar een gemeentelijk sport- of vastgoedbedrijf is nog niet uitgevoerd en dat betekent dat de toekomstige eigendoms- en exploitatie van de binnenzwembaden in dit onderzoek nog variabel is.

Maatschappelijk) resultaat van het project: wat wel/wat niet

Wel:

- Een debat over wat maatschappelijk wenselijk en haalbaar is; wat is het ons waard. Zoals
- Een scenario-onderzoek aan de hand van vier scenario's zoals deze zijn beschreven in de startnotitie.
- Een raadsvoorstel met één besluit aan de hand van een voorkeursscenario en een beschrijving van de drie alternatieve scenario's.
- Een inventarisatie van zwemmogelijkheden van inwoners in Berkelland en hoe deze mogelijkheden zich verhouden tot ontwikkelingen van zwemwater in buurgemeenten. Zoals gevraagd in punt 4 van het amendement van 21 november 2023
- Een invulling en uitvoering op basis van de opgave vanuit de 'Sport- en Beweegvisie Berkelland 2033'. Zoals gevraagd in punt 3 van het amendement van 21 november 2023.
- Draagvlak en erkenning voor de noodzaak dat er iets moet gebeuren met betrekking tot het overdekte zwemwater in Berkelland.

Niet:

- Het onderzoeken van buitenzwembaden, deze zijn geen onderdeel van het haalbaarheidsonderzoek.
- Onderzoek naar het toekomstige eigendom van het overdekte zwemwater, dit is buiten beschouwing gelaten. Indien nodig gaan wij uit van een niet-commerciële exploitatie. Het in de Sport- en Beweegvisie aangekondigde onderzoek naar een mogelijk sport- of vastgoedbedrijf volgt op het scenario onderzoek naar binnenzwemwater in Berkelland.

Welke scenario's worden onderzocht?

Bij de behandeling van de 'Sport- en Beweegvisie Berkelland 2033' is toegezegd om een breed onderzoek naar de toekomst van overdekt zwemwater uit te voeren aan de hand van verschillende scenario's. Uiteindelijk wordt er door het college één voorkeursscenario voorgesteld aan de gemeenteraad, waarbij de andere onderzochte scenario's als alternatieven worden opgenomen in het raadsvoorstel. Hieronder worden de te onderzoeken scenario's beschreven:

Scenario 1: Handhaven van de twee bestaande binnenzwembaden

Dit scenario volgt uit punt 1 uit het amendement van 21 november 2023. In dit scenario gaan we uit van het opknappen en verlengen van de levensduur van de twee bestaande binnenzwembaden in Berkelland: 't Timpke in Borculo en 't Spilbroek in Neede (looptijd overeenkomst is tot en met 2032). De levensduur moet – in lijn met het afschrijvingsbeleid – verlengd worden tot 2083. De huidige capaciteit van beide zwembaden wordt als basis genomen.

Scenario 2: Eén binnenzwembad in Berkelland

In dit scenario sluiten de huidige twee binnenzwembaden en komt er één (nieuw) binnenzwembad voor terug, te openen in 2032 met een afschrijvingstermijn tot 2082. Voor dit scenario nemen we één wedstrijdabad en één instructiebad als basis met daarbij een cafetariamodel voor extra opties, kosten en baten. Onderdeel van dit scenario is een aanbeveling voor een locatie van een nieuw overdekt zwembad. Dit kan één van de huidige locaties ('t Timpke of 't Spilbroek) of een geheel andere locatie in Berkelland zijn. Hierbij wordt ook onderzocht of een combinatie met een huidig buitenbad (de Meene of 't Vinkennest) of met een toeristische verblijfslocatie een goede optie is.

Scenario 3: Vier (instructie)baden in Berkelland

Dit scenario volgt uit punt 2 uit het amendement van 21 november 2023.
In dit scenario gaan we uit van een instructiebad van 16x10 meter met een beweegbare bodem in drie kernen en in één kern een zwembad van 25x15 meter met beweegbare bodem, dit in verband met geschiktheid voor waterpolo.

Scenario 4: Stoppen met gemeentelijke bijdrage aan de binnenzwembaden

In dit scenario wordt onderzocht wat de maatschappelijke en financiële gevolgen zouden zijn van het geheel stoppen van de gemeentelijke bijdrage aan binnenzwembaden. Hierbij wordt ook onderzocht welke alternatieven er zijn voor de inwoners en verenigingen.

Randvoorwaarden

Voor alle scenario's gelden de volgende randvoorwaarden:

- Voor investeringen in sportvastgoed wordt conform het afschrijvingsbeleid in de 'Financiële Verordening Berkelland 2024' een afschrijvingstermijn van 50 jaar gehanteerd. Er wordt vanwege het startmoment in 2032, dat is namelijk het einde van de looptijd van de overeenkomst met de exploitant in Neede, uitgegaan van een looptijd tot 2082.
- Uit elk scenario moet blijken welke incidentele en structurele financiële lasten verwacht worden, hoeveel er benodigd is en hoe deze kosten kunnen worden gedekt.
- Het uitgangspunt voor de structurele lasten is de huidige begrote jaarlijkse bijdrage aan binnenzwembaden in 2024, die zal worden geïndexeerd naar het startmoment in 2032. Wanneer hier (naar boven) van afgeweken wordt, worden er ook mogelijkheden verkend voor de benodigde extra dekking. Het is belangrijk op te merken dat geen enkel zwembad in Nederland een begroting van nul heeft; er is altijd gemeentelijke subsidie nodig.
- Voor alle scenario's geldt dat de accommodatie(s) energieneutraal en breed toegankelijk zijn voor alle inwoners van Berkelland.
- Het is relevant om in elk scenario rekening te houden met de ontwikkelingen van zwembaden in de omliggende gemeenten.

Budget

We beschikken niet over de benodigde expertise om dit onderzoek uit te voeren, daarom zal een gespecialiseerd extern bureau worden ingeschakeld. De geschatte investering hiervoor bedraagt € 40.000. De gemeenteraad wordt verzocht dit incidentele bedrag beschikbaar te stellen vanuit de reserve 'Sportaccommodaties'. Voor overige proceskosten, zoals participatie, zal gebruik worden gemaakt van de post 'Strategie, Beleid en Innovatie' (060.010.010) binnen het programma 'Sport en cultuur bewegen jel'.

Looptijd, fasering en planning

Het project start na vaststelling van de startnotitie door de gemeenteraad. Er wordt een extern bureau geworven om het scenario-onderzoek uit te voeren. Voor de uitvoering van het onderzoek en bijbehorend participatieproces rekenen we zes maanden.

Fase en planning	Datum
Bestuursopdracht en startnotitie presidium*	28 mei
Beeldvormende avond	4 juni
Oordeelsvormende avond	18 juni
Besluitvormende avond	2/3 juli (raad ppn25)
Uitvraag offertes en reactietijd	4 juli - 11 juli
Gunning	12 juli
Zomerreces	15 juli - 23 augustus
Start uitvoering scenario onderzoek	26 augustus
Uitvoering scenario onderzoek	26 augustus - 28 februari
Verdieping gesprek met de raad	Oktober - november

Aanleveren RV college	4 maart 2025
Behandeling RV college	11 maart 2025
RV presidium	N.t.b.
RV Beeldvormende avond	N.t.b.
RV Oordeelsvormende avond	N.t.b.
RV Besluitvormende avond	N.t.b.

*verdere planning is afhankelijk van inplannen en BOB van de gemeenteraad.

Risico's en kanttekeningen

- Het onvoldoende duidelijk hebben welk soort zwembadvoorziening past bij de gemeente en de inwoners.
- We hebben juridische verplichtingen richting de bestaande binnenzwembaden.
- Onvoldoende regionale afstemming kan leiden tot gemiste kansen.
- Onvoldoende aansluiting bij de 'Sport- en Bewegvisie Berkelland 2033' en daardoor tegenstrijdig beleid voeren.
- De gemeentelijke bezuinigingsopgave en onzekerheid die daarbij komt kijken.
- Staatssteun en de Wet Markt en Overheid zou een risico kunnen vormen, vooral als we het koppelen aan de toeristische verblijfsaccommodatie.
- Er is sprake van maatschappelijke impact; ongeacht de uitkomst zal er waarschijnlijk een maatschappelijke discussie ontstaan waarin verschillende partijen opkomen voor hun eigen belangen.
- Personele gevolgen, governance/sturing, transitiekosten
- Medewerking – of eventuele latente weerstand – van de huidige zwembaden

Onderzoek en rol gemeente in dit project

Het onderzoek wordt uitgevoerd door de gemeentelijke organisatie, ondersteund door externe expertise. Waar nodig en gewenst wordt om input en medewerking gevraagd van de exploitanten van de huidige binnenzwembaden, gebruikers en andere belanghebbenden. Zoals verduidelijkt door de portefeuillehouder bij de behandeling van de sport- en bewegvisie op 21 november 2023.

Stakeholder	Rol en verantwoordelijkheid
Gemeenteraad Berkelland	- Kaderstelling (via startnotitie) - Volgen en controleren van proces - Uiteindelijk besluitvormend
College van B&W & ambtelijke organisatie	- Werkt aan de hand van kaders een procesplan uit en voert dit uit - Betrekt en informeert stakeholders - Opdrachtgever onderzoeksbureau - Scenario-onderzoek vertalen in voorkeursscenario en raadsvoorstel
Onderzoeksbureau	- Uitvoering en oplevering scenario-onderzoek
Huidige eigenaren/exploitanten binnenzwembaden: Stichting 't Timpke en Optisport (Optisport is ook exploitant van buitenbad 't Vinkennest in Eibergen)	- Kennis en expertise inbrengen - Adviseur op thema's - Direct belanghebbende
Vereniging Schuurman-BZC	- Kennis, expertise en toekomstvisie inbrengen - Adviseur op thema's - Direct belanghebbende
Huidige eigenaren/exploitanten buitenzwembaden: Stichting Zwembad Ruurlo, Natuurbad Rekken	- Klankbord en adviserende rol
Stuurgroep Lokaal Beweeg- en Sportakkoord	- Klankbord en adviserende rol

(Bestuur) Sport Federatie Berkelland	- Klankbord en adviserende rol; - Informeren van haar leden
Inwoners en gebruikers van zwembaden	- Worden hoofzakelijk betrokken via verenigingen en organisaties - Inwonerpanel o.i.d. - Input en inbreng richting gemeenteraad via BOB-model
Welzijns- en Jongerenraad	- Klankbord en adviserende rol
KNZB (Koninklijke Nederlandse Zwembond)	- Klankbord en adviserende rol
Achterhoek in Beweging	- Klankbord en adviserende rol
Buurgemeenten/zwembaden	- Onderdeel van verkenning scenario(s)
Toeristische verblijfslocaties	- Onderdeel van verkenning scenario(s)

Communicatie

De exploitanten van de twee zwembaden worden direct na vaststelling van de startnotitie geïnformeerd over het scenario-onderzoek.

Gedurende de looptijd van het onderzoek is er regulier contact met belanghebbenden.

De gemeenteraad wordt in het najaar van 2024, in informele setting, bijgepraat over actuele ontwikkelingen rondom binnenzwembaden en – indien dan al mogelijk – het onderzoek.

Bijlage

Bijlage 1. Overzicht zwembaden Berkelland

	Bouw	Eigenaar/ exploitant*	Bezoekers "22 / watercapaciteit (m ²) / bezoekers per m ² watercap.	Globale voorzieningen
't Timpke (Borculo)	1975 / 1992	Stichting 't Timpke	41.883 / 432m ² / 97	- Wedstrijdbad (25x15m) - Recreatiebad (57m²) - Peuterbad - Horecavoorziening - Squashbanen - Sportzalen
't Vinkennest (Eibergen)	1973	Optisport	66.500 / 1.445m ² / 46	- Bassin (15x30m) - Peuterbad - Duikplanken (1m en 3m) - Glijbaan - Horecavoorziening - Ligweide met zandbak
't Spilbroek (Neede)	1976 Sporthal / 1993 Zwembad	Optisport	118.349 / 575m ² / 206	- Wedstrijdbad (25x15m) - Recreatiebad (200m²) - Glijbaan en stroomversnelling - Bubbelbad - Peuterbad - Horecavoorziening - Sauna
De Meene (Ruurlo)	1973	Stichting Zwembad Ruurlo	52.150 / 700m ² / 80	- Wedstrijdbad (25x15m) - Recreatiebad (38x25m) - Peuterbad (12x10m) - Glijbaan - Horecavoorziening - Ligweide met volleybalvelden
Natuurbad Rekken (Rekken)	1937	Stichting Natuurbad Rekken	10.000 / 1.750m ² / 8	- Natuurbad (25x70m) - Ligweide - Duikplank - Winkel(tje)

*Eigenaar en exploitant zijn identiek

Bijlage 2 Gemeentelijke uitgaven

	2019	2020	2021	2022	2023
Structureel Timpke	360.801	374.515	362.700	401.271	529.357
Structureel Ruurlo	195.244	203.028	207.930	215.311	231.854
Structureel Optisport (Vinkennest en Spilbroek)	441.584	459.956	465.937	497.472	656.287
Natuurzwembad Rekken	16.976	17.273	17.620	17.900	18.330
Zwembaden incidenteel			772.507	604.535	229.066
Totaal zwembaden	1.014.650	1.054.772	1.826.694	1.736.490	1.664.894

Ontwikkeling uitgaven

